

Cronica economică

— Absolvenții școalelor de meserii la țară —

Cine cunoaște istoricul școalelor române, nu se poate plînge că nu s'ar fi dat învățămîntului nostru profesional, chiar de la început, toată atențiunea ce i se cuvine. Dimpotrivă, este ușor de constatat că toți acei care, în cursul vremilor, au fost chemați să îndrume școlile de meserii, au lucrat din toată inima spre a ridica și răspîndi cit mai mult acest învățămînt.

D. P. P. Carp a cheltuit 2½ milioane lei cu clădirea localurilor și atelierelor bine înzestrate ale școlilor de arte și meserii. Regretatul George Palladi, vizitîndu-le mai tirziu și găsindu-le fără scule și material, le-a dotat din belșug spre a-și putea urmări scopul. D. Sp. Haret, dorind să se folosească de acest învățămînt cit mai multă lume și mai ales acei care se află în legătură cu agricultura, i-a dat o așa dezvoltare încît astăzi fie-care județ are cel puțin o școală de meserii. Înfine actualul domn ministru al instrucțiunii,—după cit știm—are intențiunea de a crea școale normale pentru maiștri, măsură menită să asigure recrutarea unui personal didactic și mai bine pregătit pentru școalele noastre de meserii.

Negreșit că lucrurile nu se vor opri aici și că perfecționarea acestor așezăminte culturale și tehnice va merge înainte, paralel cu nevoile țării și cu progresele timpului; dar, ni se pare interesant a cerceta dacă utilizarea capitalului de cunoștinți, dobîndit de absolvenții școalelor noastre de meserii nu s'ar putea face, chiar de pe acum, într'un chip mai rentabil pentru ei și mai folositor pentru țară.—La această întrebare ne vom încerca să răspundem aici.

Cu prilejul anchetei industriale executate de ministerul agriculturii, industriei, comerțului și domeniilor—lucrare la care am luat și noi parte—cercetînd răspunsurile primite la chestionarul industriei mici, am putut constata, între altele, următoarele două fapte interesante:

1. Toate meseriile introduse de curînd în țară, care constituie așa zicînd „ceva nou“ pentru noi, sînt aproape numai în mina Evreilor. Așa, în majoritate, ei sînt instalatorii sonerilor electrice, a căror întrebuintare în țara noastră este relativ nouă. Primii ingineri electricieni în

România au fost Evrei și astăzi tot ei sînt cei mai numeroși. Mergînd mai departe, constatăm că aproape toți dentiștii sînt deasemenea Evrei. Într'un cuvînt, mai toate specialitățile nouă și care, nu e nevoie să mai spunem, sînt mai bine remunerate, se exercită de către Evrei.

2. Mai toate atelierelor meseriașilor Evrei sînt de o creațiune cu atît mai recentă, cu cît ne apropiem mai mult de Dunăre. Și faptul se explică astfel: Dacă tatul este tînechegiu în Bacău, fiul, tînechegiu și el, va merge să se așeze de pildă la Focșani, căci concurența este mai aprigă între Evreii mai numeroși la Bacău, de cît între Evreii și Românii din Focșani, unde, acești din urmă mai pot găsi la rigoare și cite un loc de funcționar...

Aceste fapte ne învederează o mare calitate a meseriașului Evreu, calitate pe care trebuie nu numai să o cunoaștem, ci chiar să căutăm a ne-o apropria: *prevederea*. Spre a înlătura concurența, ceea ce este foarte firesc, el își întrebuițează toată prevederea nu numai în alegerea meseriei, ci și în alegerea localității unde are să profeseze.

Tot așa procedează oare și absolventul școlii noastre de meserii?—Nu; pe cînd Evreul își alege meseria în care are de luptat cu mai puțini concurenți, absolvenții noștri, chiar de la intrarea lor în școală, aspiră cu toții să ajunga ajustori ori lăcătuși sau—cum zic ei—„mecanici“, adică să îmbrățișeze tocmai meseria aceia în care le fac cea mai mare concurența ucenicii eșii din atelierile private. Tot așa, pe cînd meseriașul Evreu își alege cu prevedere localitatea, absolvenții noștri alegă cu toții la București, cătînd locuri mai ales în atelierile Statului, unde concurența este așa de mare. Și cu toate acestea, chiar cu neajunsurile învățămîntului lor profesional actual, ce cîmp larg deschis ar avea absolvenții noștri în comunele rurale, unde pe lingă că și-ar putea crea frumoase situațiuni personale, ar aduce în același timp și așa de însemnate servicii țării!

La țară este o așa mare nevoie de meseriași, încît absolvenții școlilor noastre de meserii, dacă ar duce acolo deprinderile de muncă și energie ciștigate în școală, ar fi primiți cu brațele deschise. Gospodarii de la țară s'ar grăbi să-i alipească familiilor lor și încetul cu încetul ei ar înlocui acolo, în viața economică a satelor, pe răzășii acei care odinioară l'au făcut pe Stefan cel Mare—mare, iar țara lor admirată de o lume întreagă.—Și nu se poate zice că locurile sînt ocupate... Locurile de meseriași statornici la sate le sînt păstrate prin însăși puterea legilor țării, în a căror lipsă, ele ar fi fost de mult umplute; iar sătenii îi așteaptă acolo cu nerăbdare, avînd nevoie de ajutorul lor nu numai ca meseriași iscusiți ci și ca oameni cu știință de carte.

Acei care au urmărit congresul băncilor populare, au putut vedea ce luptă aprigă au început obștiile țărănești spre a ajunge să cultive pentru ele, pămîntul pe care l'au arat și sămănat atîta vreme pentru

alții. Ni s'a spus *) la ultimul congres că sînt 53 de obștii țărănești care au luat pînă acum moșii în arendă, iar numărul lor are să crească considerabil sub aripa ocrotitoare a băncilor populare.—Ei bine, toate acele obștii au nevoie de fierari ca să le dregă plugurile, de mecanici ca să le conducă mașinile de treierat, de lăcătuși și ajustori ca să le repare ; au nevoie de rotari și caretași pentru carele lor de povoadă și pentru căruțele ușoare. Este și are să fie atîta de lucru la țară, încît oricine trebuie să se întrebe cu mirare : de ce absolvenții noștri stau la oraș ori se grămădesc în București, unde duc o viață plină de greutate ?—La țară este locul lor ; acolo sînt deie pilde de muncă și pricepere și să înceapă a conduce trebile, ducînd lumina căpătată în școlile dela oraș, pînă în fundul cătunelor celor mai departate. Să-și facă o datorie și o fală în același timp, contribuind la cea mai frumoasă mișcare economică, ce se face astăzi la adăpostul băncilor populare !

Pentru îndrumarea în această direcțiune, în afară de simțul de prevedere despre care ne-am ocupat, și care trebuie sădit în tinerele generațiuni, se mai cere negreșit, mai ales acum la început, o energie și muncă proporționată din partea lor. Aceste însușiri, după cum am avut ocaziunea să constatăm cu drag, nu lipsesc absolvenților noștri și ele se pot cu siguranță cîștiga prin școală ; este însă o altă calitate neapărată în lupta vieții : spiritul de economie, cu care, din diferite cauze și împrejurări, ei nu sînt încă deprinși. Părerea noastră este însă că și în această direcțiune școlile noastre ar putea face mult. Iată, de pildă, mijloacele de care ne-am servit noi pentru a face pe elevii școlii de arte și meserii din București să prindă gust pentru economie și să poată ajuuge a-și forma în acelaș timp capitalul necesar spre a se îndruma către ocupațiunile dela țară :

1. Am înlesnit cît mai mult pe elevi ca în timpul vacanțelor să poată fi angajați cu plată de diferiții mari agricultori, spre a conduce mașinile de sacerat și garniturile de treierat ;
2. Am obligat pe elevi, chiar de la început, să depuie spre fructificare o jumătate din plata lor,—în contracte fiind prevăzută hrana și locuința lor în sarcina proprietarilor sau arendașilor respectivi ;
3. Am alăturat la aceste sume premiile anuale ce se acordă elevilor în bani, premiile date pentru lucrări în ateliere, taxa de 10 lei pe care elevii o depun la intrarea în școală, precum și orice alte sume le-au cîștigat elevii sau le-au economisit din aceia ce primeau de acasă.—Toți acești bani s'au depus la casa de economie cu carnet în regulă pe numele fiecărui elev ;
4. Am dispus, prin regulament, ca beneficiile care pînă acum se

*) Vezi și *Cronica Internă* de d. Vintilă I. C. Brătianu în „*Viața Romînească*” V, III, No. 7 pg. 126 (N. R.)

împărteau în sume mici absolvenților, să fie depuse pe viitor în vederea constituirii unui fond pentru instalarea lor ca meseriași.

Din cele arătate, se vede că noi am urmărit indoitul scop: pe de o parte constituirea capitalului necesar, și pe de alta dezvoltarea spiritului de economie între elevi. La început, a trebuit negreșit o oarecare energie; acum însă elevii vin să-și depună singuri economiile lor. De aici până la spiritul de asociație nu este decît un pas. Uniți între dinșii, chiar dacă sumele economisite ar fi mici—ceia ce nu este ade-vărat—ei pot ajunge la un capital însemnat, pe care, la rîndul ei, școala ar putea și ea să-l mărească cu fondurile disponibile despre care am vorbit. Astfel îndrumați, avem speranța de a vedea în curînd o asociație de mecanici plătind una sau chiar și două rate ale unei garnituri de treierat, apucîndu-se de lucru și, cu hărnicia știută, achiziționînd în toamnă a treia rată și așa mai departe, până cînd locomobila și batoza vor deveni proprietatea lor. Iar alături cu acestea, micul atelier pentru primele reparații se va mări, căci toți vecinii vor alerga la dinșii.—Tot așa, absolvenții rotari și caretași punînd împreună banii economisiți, la care se va adăuga și ajutorul dat de școală, se vor putea instala într'o comună mai mare. Și atunci, care țaran sau proprietar mare, dîndu-și sama de un car bun și bine legat, de-o brișcă ușoară și solidă, nu se va îndrepta la dinșii? Iar dacă ei vor ști să se folosească de bilciurile dimprejur, cîte căruțe, care, roabe, roate și tot felul de lucruri, nu ar putea desface, atunci cînd activitatea la țară este mai astîmpărată?

Un lucru nu trebuie să se piardă însă din vedere: pe de o parte reușita acestor așazămintele este cu atît mai asigurată cu cît începutul costă mai puțin; iar pe de altă parte, ele nu pot prospera—ca și obștile satetești—decît răsimate pe *economie* și *spirit de asociație*.

Iată aici rezultatele bănești la care am ajuns noi în primele 5 luni de încercare: au fost angajați în cursul verii trecute, la conducerea mașinilor agricole, 73 elevi dintre care numai vre-o 15 au lucrat ca mecanici, iar restul ca ajutoare. Libretele de economie ale elevilor reprezintă astăzi suma globală de 2,636 lei. Din aceștia 2,324 sînt ai elevilor, iar restul formează economia ucenicilor.

Nu am fi dat în vileag așa de timpuriu aceste modeste începuturi—de la care totuși noi nădăjdum mult—dacă congresul artelor industriale și al meseriilor*) nu ni s'ar fi părut cel mai nimerit prilej pentru a răspîndi o idee, pe care noi o credem cu atît mai bună și folositoare, cu cît dînd țaranului ajutorul tehnic de care are nevoie, este—după băncile populare—al doilea mare serviciu ce i-l putem face.

P. N. Panaitescu
Inginer

*) Acest material a servit autorului în cuvîntarea rostită la menționatul congres, care a avut loc în București, la 27 Septembrie 1906.